

TED ANKARA KOLEJİ VAKFI ÖZEL LİSESİ

A1 TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERSİ

UZUN TEZ ÇALIŞMASI

“KAPLUMBAĞANIN SABRİ”

Rehber Öğretmen : Zühal BALOĞLU

Öğrencinin Adı : İlayda

Öğrencinin Soyadı : ŞAHİNER

Öğrencinin Numarası : D11290088

Tezin Sözcük Sayısı : 3976

Araştırma Sorusu = Fakir Baykurt'un “Kaplumbağalar” adlı yapıtında yönetenler ve yönetilenler arasındaki iletişimsizliğin toplumsal düzene yansımaları nasıl işlenmiştir?

ÖZ (ABSTRACT)

Uluslararası Bakalorya programı A1 Türk Dili ve Edebiyatı dersi kapsamında hazırlanan bu uzun tez çalışmasında Fakir Baykurt'un "Kaplumbağalar" adlı yapıtında köyde devleti temsil edenler ve yönetilen Tozak köylülerinin iletişimsizliği, bu iletişimsizliğin toplumsal yapıya yansımaları incelenmiştir. Çalışmada kırsal kesimin yaşam koşullarına, köy gerçekliğine ve "yöneten-yönetilen iletişimsizliği" sorusuna yer verilmiştir.

Tezin giriş bölümünde araştırma sorusuna yer verilmiş, yöneten ve yönetilen kesim tanıtılmıştır. Bu uzun tez çalışmasına ikinci bölümünde ise yapıtta yansıtılan Tozak köylülerinin yaşam koşulları incelenmiş, Tozak köylüsünün yapıt boyunca mücadele ettiği toplumsal sorunlar; yoksulluk, eğitimsizlik, cahillik vb. ele alınmıştır. Üçüncü bölümde ise hükümetin, köylülere yaklaşımı yer almıştır. Bu bölüm ele alınırken Gezici Hamdi Bey, kadastro memurları, Mal Müdürü Ömer Bey ve Kaymakam Vekili Sırrı Bey'in tutumları üzerinde durulmuştur. Dördüncü bölümde Tozak köylüsünün üçüncü bölümde değinilen hükümetin köylülere yaklaşımına tepkileri ve yapıt boyunca değiştiği gözlenen tutumları irdelenmiştir. Uzun tez çalışmasının sonucunda da yönetim anlayışının Tozak köylüsünün yaşam koşullarını şekillendirdiği; Tozak köylüsünün çektiği sıkıntıların, hükümetin köylüye olumsuz yaklaşımları ve ilgisizliği sonucunda ortaya çıktığı ve bunun neticesinde bu tutuma karşı köylünün bir başkaldırısı olduğu sonucuna varılmıştır.

Sözcük Sayısı: 174

İÇİNDEKİLER

I.	GİRİŞ.....	4
II.	FAKİR BAYKURT’UN “ KAPLUMBAĞLAR” ADLI YAPITINDA TOZAK KÖYLÜLERİNİN YAŞAMI.....	4
III.	YÖNETEN KESİMİN KÖYLÜLERİN SORUNLARINA YAKLAŞIMLARI.....	7
IV.	HALKIN HÜKÜMET ZİHNİYETİNE KARŞI EDİNDİĞİ.....	9
V.	SONUÇ.....	11
VI.	KAYNAKÇA.....	13

I. GİRİŞ

Anadolu köylerinin ve bu köylerde yaşayan insanların çekmiş olduğu sıkıntılar, pek çok yapıta konu olmuştur. Fakir Baykurt da yapıtlarında köylülerin içinde bulunduğu yaşam mücadelesini toplumcu gerçekçi anlayış ile okura aktararak, toplumda kırsal kesimin çektiği sıkıntıları gün yüzüne çıkarmış; köylünün cehaleti, eğitimsizliği, yoksul yaşamı, köylüleri sömüren devlet memurları ve yöneticileri ele almıştır.

Fakir Baykurt'un "*Kaplumbağalar*" adlı yapıtında da , "yöneten-yönetilen iletişimsizliği" sorunsalı ve bu iletişimsizliğin doğurduğu toplumsal düzendeki bozukluklar eleştirel bir tutumla vurgulanmıştır. Yapıtta "yönetilen" kesim devrim ve inkılabların gerçekleştiği ana merkez Ankara'nın altmış balçık evden oluşan bir köyü olan Tozak'ta yaşayan köylülerdir. Devrim ve inkılabların gerçekleştiği yere ait bir köy olmasına rağmen bu devrim ve inkılablar Tozak köyünde günlük yaşama yansımamış, hayat geçirilememiştir. Gelenek, örf ve adetlere sıkı sıkıya bağlı olan Alevi köyü yapıt boyunca kuraklık, yoksulluk ile mücadele etmektedir.

Yapıttaki, yöneten kesim ise Tozak Köyünde yaşayanların yoksul, cahil kalmasında sorumluluğu olan ve köylünün üretici, yaratıcı yönünü yok etmeye çalışan hükümettir. Yapıtta hükümetin izlediği politikalar kadastro memurları, tahriratçı, mal müdürü aracılığıyla yansıtılır. Yapıtta uzam kırsal kesimdeki bir köy olan Tozak'tır. Zaman ise 1950'li yıllardır. Yapıtta bu dönemdeki siyasi ve sosyal yapılanmadaki bozukluklar ile köy ve kent arasındaki uçuruma değinilmektedir. "*Kaplumbağalar*" , Yöneten ve yönetilen arasındaki çatışma üzerine kurulu olan kırsal bölgelerdeki sorunsalı gerçekçi bir biçimde yansıtmaktır. Yöneten sınıfın halkı bütünüyle kucaklamayışının yarattığı sorunlar yapıtın kurgusunu oluşturmaktadır. Bu çalışmada hükümetin adaletsizliğine, acımasızlığına başkaldıran, düzene direnen ve bu amaçla örgütlenen ancak yapıtın en sonunda da hükümetin gücüne yenilen Tozak köylüsünün yöneticilerin uzaklığına bakışları, direnişleri; onları yoksulluğa, unutulmuşluğa iten hükümetin köylüye karşı izlediği politikaların toplumsal düzene yansımaları irdelenecektir.

II. FAKİR BAYKURT'UN "*KAPLUMBAĞALAR*" ADLI YAPITINDA TOZAK KÖYLÜLERİNİN YAŞAM KOŞULLARI

Fakir Baykurt'un "*Kaplumbağalar*" adlı yapıtı uzam betimlemesi ile başlamaktadır. Fakir Baykurt, yapıtın daha ilk cümlesinde uzam olarak sıcak ve kurak bir bölge seçtiğini belirtmiştir "*Tozak kırı yanyor*" (Baykurt, 7) . Ayrıca yapıtın başında bitkilerin hepsinin kurduğunu, yılanların bir deri bir kemik kaldığını, sıçanların böceklerin ise sıcaktan kaçmak için delik aradığını belirterek, kuraklığın ve sıcaklığın boyutuna dikkat çekilmiş, gerek Tozak köyünde yaşayan insanların ve hayvanların yaşanan kuraklıktan olumsuz etkilendiği vurgulanmıştır. Yapıtının başında kaplumbağaların nitelikleri ayrıntılarıyla verilmiştir. Kaplumbağaların, köydeki insanların durumunu anlatmak için kullanılan motif olduğunu düşünülebilir. Kaplumbağanın bir tehdit karşısında kendi kabuğuna çekilen, yavaş ilerleyen bir canlı olması Tozak köylüsünün yaşam karşısındaki duruşunu yansıtmıştır. Tozak köylüsü kaplumbağalar gibi kendi kabuğuna çekilmiş, Ankara'nın bir köyü olmasına rağmen devrim ve inkılablardan uzak, unutulmuştur. Ayrıca gelişmelerden uzak olduklarından çağdaşlaşma anlamında

yol kat edememişlerdir. Yapıtın başında geçen kaplumbağalar uzun bir “yol” almış ve yanan toprağa katlanarak daha iyi, bol otlulu, yanmayan, gölgeli bir yer aramaktadırlar. Yapıtta işlenen toplumsal ilk sorun kuraklık, susuzluktur. Sözü edilen kaplumbağa da kuraklıktan bıkmış, serinlik yeşillik özlemi çeken ve artık bu bozukluklarla mücadele etmeye başlamış köylüyü simgelemektedir. Yeşillik ve serinlik özlemi çeken Tozak köylüsünün bu toplumsal sorunu aşması için verdiği mücadele köyde bulunan tek eğitmen olan Rıza ve usta orakçı Kır Abbas önderliğinde purluk olarak bilinen, hiçbir şey ekilmeyen, verimsiz taşlı alanı bağa çevirmek çabasıyla başlar. Bu çabayı da köylülerin kaplumbağalar gibi yol alma isteğine benzetilebilir.

Tozak köylüsünün yapıt boyunca mücadele ettiği bir diğer toplumsal sorun da yoksulluktur. Yapıtta geçen uzam kurak bir bölge olduğu için tarım yapılamamaktadır. Bu durum da köylünün geçim kaynağının daha çok hayvancılık üzerine olması sonucunu doğurmaktadır. Kendi meyvesini yetiştiremeyen köylüler meyveleri, diğer köylerden gelen satıcılardan almaktadırlar. Köylüler şarap yapmak için bile dışarıdan üzüm almak zorundadır çünkü buldukları coğrafyada üzüm de yetiştirememektedirler. *[Eğitmen Rıza]” O dürzü satıcı asıl beni mahvetti, Abbas Emmi! Bir kez köyde üzüm deye bir şeyin cismi yok! Bir tek asma, bir tek omca yok! Olmayınca, öyle ya, bunlara katlanmak kalıyor bize!”*(Baykurt,45)

Şarabın dindeki yerinin dışında gelenek, örf ve adetlerde yer alması da maddi sıkıntıları beraberinde getirmektedir. Gelenekleri yerine getirmeyenlerin kınandığı, geleneklerin baskıya dönüştüğü bir toplumda yaşamak ve toplumda kendini var etme isteği de köylülerin maddi sıkıntılar ile karşı karşıya gelmesine neden olmaktadır. Ayrıca toplumda yaşanan “sefalet” insanların hayatlarını da sınırlayarak pek çok şey gibi dinin emrettiği şeylerden bile vazgeçmelerine sebep olmaktadır. Ekonomik sıkıntılar nedeniyle düğün yemeğinde sunulması adet olan şarabı alamayacak olan Pat Ali’nin durumu ve duyduğu üzüntü ve çaresizlik de bunu yansıtmaktadır. *[Pat Ali] Şarap sunmaktan vazgeçip yoksul düğünü yapsam nasıl olur diyorum; fakat gelenler şarap deye tutturursa ne yaparım? En iyisi vazgeç oğlanı evermekten, davul çaldırmaktan, şarap sunmaktan diyorum kendime.”* (Baykurt,30)

İnsanların yoksulluk yüzünden hayatlarını sınırlamalarına bir örnek de kadınların istediği kadar çocuk yapamamasıdır. Yoksulluğun var olduğu toplumlarda karın doyurma telaşı vardır. Her yeni doğan çocuk doyurulması gereken bir boğaz daha demektir. Bu nedenle gelirlerini arttırmanın bir yolunu bulmadıkları sürece köylünün nüfusu, ailede doyurulacak kişi sayısı arttıkça yoksullaşacaklardır. Çocuklar büyüdükçe de masraflar artmakta geçim sıkıntısı daha da ortaya çıkmaktadır. *“Döne çok çocuk istemiyor artık! Bir alay çocuğu nereye oturtacağını, her gün üç öğün nasıl doyuracağını, her düğün, her bayram hepsini nasıl giydireceğini bilemiyor.”*(Baykurt,57)

Yoksulluk insanları hem fiziksel hem ruhsal anlamda etkilemektedir. Doğum oranı arttıkça masrafların artması ve yetersiz beslenme nedeniyle kişi başına düşen yemek miktarının azalması gerekli enerjiyi alamayan Tozak köylüsünün çocuklarının çelimsiz, bitkin, tembel olmalarına neden olmaktadır. Tozak köyündeki yoksulluk, bazı kişilerin giyecek bir ayakkabısı bile bulmakta güçlük çekmesine neden olacak kadar büyük boyuttadır.

“Kaplumbağalar” adlı yapıtta toplumsal yapıyı ve ilişkileri etkileyen başka bir faktör Tozak köylüsünün gelenek, örf ve adetlere önem vermesi; bu gelenekleri ne sıkıntılar olursa olsun gerçekleştirmeye çalışmasıdır. Köylüler Alevi adetlerine oldukça bağlıdır. Bu durum da gecelerin Alevi âlemleri ile geçmesini, âlemlerde şarap içilmesini, sazla davulla manilerin, türkülerin, tekerlemelerin

söylenmesini gerekli kılmaktadır.[Muhtar Battal] *Şarap dünyanın abıhayatı! Mukaddes şarabı içelim deyî Cenaballah bize mahsus selam eylemiş. Şarapsız geçen günler ömürden değil. İçin... Hem de benim evdeki küpü buraya taşıyın! Kadına kıza, pay edin!*"

Ayrıca Tozak köylüsü türküyü duygularını gösterme yolu olarak da kullanmaktadır. Tozak köylüsü bir yemekten önce sonra, su içmeden önce bir işe başlamadan önce Alevi yemini ederler, güz geldiğinde koç katımı yaparlar, konak törelerine sahiptirler. Konak töresine göre Tozak köyüne bir misafir geldiğinde her ev sırasıyla, ya bir gün ya bir öğün yemek verir. Konuklar yemeğin verildiği eve gider ya da yemekler konukların bulunduğu odaya taşınır. Bütün bunlar tüm yoksulluklarına rağmen yerine getirmek zorunda hissettikleri geleneklerdendir.

Tozak köyünün toplumsal düzenindeki bir sıkıntı da eğitimsizlik ve eğitim olanaklarının olmayışıdır. Tozak köyünde sadece bir eğitmen vardır. Eğitmen Rıza, Milli Eğitimin kılavuzundaki kuralları harfiyen uygulayan kuralcı, çocuklara köy yaşamında faydalanacakları bilgiler veren (bağ dikimi, asma budanması, bitki hastalıkları) bir eğitmandir. Eğitmen Rıza bu eğitimini toprak damlı bir odada yapmaktadır çünkü Tozak köyünde "ak sıvalı, kırmızıkiremitli, bol camlı bir okul yok"(Baykurt,38) tur. Uzamda okulun yerine bir damlı odanın bulunması, eğitime değer verilmediğinin bir göstergesidir. Eğitimsizlik ve hükümetin köylere eğitim için destek olmaması cahilliği doğuran en temel etkenlerdendir. Eğitimsizliğin ve bunun doğurduğu cahilliğin en temel göstergesi Tozak köyünde tavuğun misafire sunulan geleneksel yemek olmasıdır. Helanın hemen altında bulunun tavuklar insanların tuvaletleri ile beslenmekte ve insanlarda sonra bu tavuğu yemektir. Ayrıca heladan sonra elleri yıkamak için sabunun bulunmaması ve tahrat bezinin bilinmemesi eğitimsizliğin bir sonucudur. Bu eğitimsizliğin yaşamlarını her anlamda olumsuz etkilediğinin de göstergesidir.[Muhtar Battal]"Ulan İriza, bu Şişko Emin Bet ayakyolunda bez istiyor, tahrat bezi diyor! Bu nasıl bir bez? Hiç bilgin var mı? Rıza çenesini kaşdı. Bilgim yok ama baya bir bez olsa gerekir!"

Yazar tarafından vurgulanan bir cahillik göstergesi ise köydekilerin "sarı kara kutu" meteoroloji cihazını bilmemeleridir."Sarı kara kutu" usta orakçı Kır Abbas'ın karısı Cennet Hanım'a göre şeytandan gelmiştir. Tozak köyünün ebesi Hürü Ebe'ye göre Allah haber gönderdi. Yazar "sarı kara kutu" motifini kullanarak Tozak köylüsünün cahilliğini ortaya koymuştur. Tozak köylüsü meteoroloji cihazının hava durumu tespiti yaptığını öğrendikten sonra ise devlete övgüler yağdırmışlardır. Tozak köylüsünün meteoroloji cihazını bilmemelerindeki asıl sebebin hükümetin köylüleri bilinçlendirmemesi olmasına karşın, devleti böyle cihazlar yaptıkları için övmeleri ile köylünün cahilliğini gösterir. Romanda cahilliğin göstergelerinden biri olarak da batıl inançlar gösterilir. Batıl inançlar hükümetin halka karşı tutumun sonucudur. Hükümet, köylüyü bilinçlendirmediği, bilgilendirmediği için toplum düzeninde batıl inançlar fazlaca yer tutmaktadır. Hükümet insanların bilmedikleri ve anlam veremedikleri olay ve durumları onlara anlatmadıkları için insanlar kendilerince bunlara anlam yüklemiş, kendilerince çözümler üretmiş, bu şekilde batıl inançları gündelik hayatlarında kalıcı kalmışlardır. Tozak köyünde de yapıtın başından sonuna kadar gündelik hayatın her köşesinde batıl inançların hâkimiyeti vardır."Kuşağının arasındaki çıkıdan çıkardığı çörekotunu okudu üfledi, çizdiği halkanın içine saçtı."Allah'ım yarabbim, hemdoğacağı, hem doğuracağı gözet!" dedi " Çörekotu tohumlarını saçtım, dualarımı okudum sen kabul et yarabbim" dedi.Böylece bütün cinleri, perileri doğum yapılacak alanın dışına kovaladı." (Baykurt,143)

Yeni doğan bir bebeği ziyaret edenin üstünden bir parça alıp tütsüleme, yatağın yanına tüfeği, bebeğin yattığı yerin altına orağı, beşiğin altına bıçağı koyup yedi gün geçtikten sonra da bebeği

beşiğe koymak doğumdan sonra yapılan bir batıl inançtır. Doğacak kuzular dışı olsun diye kızları koçların üstüne bindirip ağaç çevresinde üç kez dolaştırmak ya da nazarlardan korunmak için kurşun döktürmek Tozak köylüsünün gündelik yaşamında sıkça rastlanan batıl inançlardandır. Bu batıl inançların yapıtta yer alması Tozak köylüsünün cahilliğini vurgulamıştır.

III. YÖNETEN KESİMİN KÖYLÜLERİN SORUNLARINA YAKLAŞIMLARI

“Kaplumbağalar “ adlı yapıt boyunca Fakir Baykurt farklı yan figürler üzerinden hükümetin zihniyetini ve hükümetin köylüye karşı tutumlarını ele almıştır. Yapıtta, Gezici Hamdi Bey okurun karşısına ilk çıkan aydın-devlet adamıdır. Yapıtta, köylünün eli kolu bağlı durumu, nereye başvuramayacağını bilenezliği, Hamdi Bey’in köylünün sıkıntıları üzerine düşüncelerinden açığa çıkartılmaktadır. Özellikle köy enstitülerin kapatılmasına büyük tepki gösteren Hamdi Bey eğitimin toplumsal yaşam için önemini sık sık dile getirir. Fakir Baykurt, Gezici Hamdi Bey’i yapıtta köylünün derdine çare bulmaya çabalayan, köylünün güveni kazanabilmiş ve söylediği her sözün önem verildiği tek devlet adamı olarak ele almıştır. Gezici Hamdi Bey ne kadar devlet için çalışan bir figür olsa da, devletin izlediği politikaların özellikle köylünün yaşam şartlarını düzenleyici, etkileyici rol taşıdığını savunmaktadır. Devletin köye zaman zaman uğrayan temsilcisi olan Hamdi Bey, yapıtın başından, köylünün beş yıl boyunca didinip verimsiz toprakları yok edip yerine yaptığı bağa hükümetin el koymasına kadar köylüye destek vermiştir. Tozak köylüsü purluğu yeşertirken, Hamdi Bey köylülere kendilerine güvenmelerini söylemiş, köylüye yardım etmiştir. Gerek bağ için çubuklar tahsis etmesi gerekse bağın köylünün olması için Hükümet Konağına Eğitimci Rıza ile beraber gitmesi ile Tozak köylüsüne kendini sevdirmiştir. Tozak köyünün bir parçası haline gelen Hamdi Bey, yapıt boyunca köylüler ile konuşarak onları aydınlatmaya çalışan bir figür olarak gösterilmiştir. Köylülerin gelişmesi için “*ak sıvalı, kırmızı kiremitli, bol camlı bir okul* “ (Baykurt,38) yaptırmaya çalışması bunun için ilçede Tozak’ı savunması Hamdi Bey’in Tozak köylüsüne ne denli destek olduğunu göstergesi olabilir. Hamdi Bey’in özellikle köyün usta orakçısı Kır Abbas ile yapmış olduğu diyaloglardan hükümet zihniyeti ve bu zihniyetin doğurduğu acı sonuçlar vurgulanmaktadır. Fakir Baykurt’un imgesi Hamdi Bey’e göre hükümetin yönetiminde köylüler de yer almalıdır çünkü aydınların, hükümetin sofrasında ekmek, süt vb. köylüler sayesinde bulunmaktadır. Devleti yönetenler okumuş olsalar da, okumamış köylü bile ne yapılması gerektiğini bilmektedir. Bu yüzden köylü de devlet görevlerinde yer almalıdır.

“ Yani Saffet Bey değil, şu yataktaki Rıza bakan olacak! Rıza kim? Halis kökten sürme! Tozaklı. Topraktan öğrenip kitapsız bilen. Kaymakamın yerine de Sırrı Bey’i değil, seni, Sarıklı köyünden İlyas’ı oturtacaksın. Bütün valiler, kaymakamlar, bakanlar böyle işçiden, köylüden olacak! Beni de hepsinin başına başbakan yapacaksın anasını satayım; bak o zaman nasıl tıkr tıkr yürüyor işler! “(Baykurt, 325)

Hamdi Bey’e göre köylünün cahil kalmasının sebebi hükümettir çünkü köylünün kalkınmasına yönelik bir çalışma yapmamaktadır. Gelişmeler, devrimler ve inkılâplar Tozak köylüsüne uğramamakta, toplumda köylüler eğitimsiz, imkânlardan uzak yaşam sürmektedirler. Hükümet için çocuk yapan köylü, bunun karşılığında bir şey alamamakta sadece daha çok vergi parası ödemektedirler. Hükümetin köylü için hiçbir şey yapmaması ve köylüyü Anadolu’nun kurak ve verimsiz topraklarında bir başına bırakması Kır Abbas’ın “ *Otuz, belki daha fazla yıl önce neyse bugünde o! Kuyumuz, suyumuz aynı! Günümüz, kölgemiz, arpamız buğdayımız aynı! Kıracın üstünde belki daha da kötü olduk. Algılar vergiler arttı. Gâvur içimize yeniden doldu.*”(Baykurt,72) sözleri ile dile getirilmiştir.

Devletin özellikle köye okul yapması ve köylünün eğitim almasını sağlaması gerekirken enstitüleri kapatması bunun sonucunda toprak ağalarının, büyük tüccarların, hacı hocaların önem kazanması, öğretmenlerin kötülenmesi; köylülerin bilinçlendirilmesi için gelişmelerin engellendiğinin göstergesidir. Hükümet zihniyeti Hamdi Bey'in devlete ait alanlar ile ilgili düşünceleri üzerinden de okura yansıtılmıştır. Köylüye rehberlik etmesi gereken bir kuruluş olan Ziraat Dairelerinde formalite gereği levhalar, bilgiler, duyurular duvarları doldurmaktadır, bu daireler fakat köylünün istediği bir parça çubuğu bile köylülere temin etmemektedir. *"Ziraatçı'nın sol yanındaki masada soluk bir bayrak dikili. Ardındaki duvarda allar, maviler içinde bir "Gazi" asılı. Duvarı dolduran ot resimleri, sinek, kurt, solucan resimleri... Yarı yerini çiban tutmuş üzüm salkımları; birer yanı ahlakabuğuna dönmüş elmalar..."* (Baykurt,102).

Yapıtta, Ziraat dairelerinin bu şekilde anlatılmasının sebebi sistem içinde bu dairenin yetersizliğini vurgulama amacına bağlanabilir. Ziraat dairesinin köylülere istediği yardımı yapmaması memurların iş yapmadığını , "sinek avlayıp" günlük raporlara aslında yapmadıkları işleri yapmış gibi gösterdikleri belirtilmiştir. Hükümet zihniyetini gösteren bir diğer olayda şehir kulübünün yapım masraflarının zamanında köylülerin topladığı buğdaylardan karşılanmasıdır. Yazar, Ortaokul binasının Şehir kulübüne çevrilmesi ile hükümetin köylünün sırtından geçindiğini ve hükümetin köylünün eğitimine verdiği önemi okura göstermektedir.

Hükümetin köylüye karşı tutumu kadastro memurlarının Tozak köyüne gelmesi ile daha da gün yüzüne çıkmaktadır. Tozak köyünün beş yıl boyunca büyük bir örgütlenme, birlikle taşlardan oluşan verimsiz toprakları üzüm bağlarına dönüştürmesi hükümetin kadastro memurlarını göndermesine sebep olmuştur. Hükümetin halka karşı tutumu, aydın-köylü çatışmasının ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Fakir Baykurt da, kadastro memurlarını aydın-köylü uçurumunu vurgulamak için kullanmıştır. Tozak köyünde ayakyoluna giden Kadastro memurlarından Demir Bey köylülerin ayakyolu sistemine yabancısıdır çünkü tahrat bezi ve sabun bulunmamaktadır. Ayrıca yaptığı tuvalet de tavuk kümesine gitmekte, kümesteki tavuk ise tuvaleti yemektedir. Bu yüzden de Demir Bey ayakyolundan çıktıktan sonra sofrada yemek olarak tavuk görünce yemek yiyememiştir. Ayakyolu ile köylülerin cahilliği ve köylülerin aydın kesimden, şehirde yaşayanlardan ne kadar farklı bir kültüre sahip olduklarını vurgulanmıştır. Bir başka aydın-halk farkı da köylünün evinde masa bulunmaması, suyun kuyulardan temin edilmesidir. Bu yüzden de kadastro memurlarının bağdaş kurmak zorunda kalmak gibi zorluklar ile karşılaşmasıdır. Aydın-halk anlaşmazlığı, uçurumu kullanılan dile de yansımaktadır. Yazar, insanlar arasında anlaşmayı sağlayacak olan dili kullanarak köylü ile bürokrat/aydın iletişimsizliğini vurgulamaktadır. Tozak köylüsünün yerel deyim ve kelimeler kullanması kadastro memurları tarafından anlaşılmamaktadır.

"[Kır Abbas] Kusura bakmayın; ama bir de adlarınızı başışlayın beyim! Yani siz de tanıtın kendinizi! [Yarım Şişko Bey] Efendim, anlamadım? [Kır Abbas] Adınızı başışlayın beyim, adınızı dedim... [Yarım Şişko Bey] Nereye başışlayım; inan olsun anlamadım! Rıza elini ovuşturdu, güldü.[Rıza] Yani zatınızın adını soruyor beyim." (Baykurt,222)

Hükümeti temsil eden bir başka figürde mal müdürü Ömer Bey'dir. Tozaklı'nın üzüm bağı yaptığı arazinin Hazine'ye ait olduğunu duyuran Ömer Bey, Tozak köylüsüne devleti savunmuş, her ev için altından kalkamayacakları miktarda ücret ödemelerini, bağlardan edilenleri kendilerinin alacaklarını; böylece hazineye katkı sağlayacaklarını söylemiştir. Bir sürü bahaneler uydurup ceza parasını arttıran Mal müdürü *" Eğer bunları da hesaba katarsak, borcumuz birkaç kat daha artar*

tabii! Benim bozuk paraya aklım ermez!" (Baykurt,263) sözleri ile eğitimsiz halktan rüşvet istemiştir. Yapıtta halkın cahilliğinden, eğitimsizliğinden yararlanmaya çalışan Mal müdürü rüşvetçi, paragöz devlet adamlarını simgelemektedir.

"Kaplumbağalar " adlı yapıtta okurun karşısına çıkan en yetkili kişi kaymakam vekili Sırrı Bey'dir. Kır Abbas Tozak köylüsünün üzüm bağını korumak için kasabaya bir yetkili ile konuşmaya gittiğinde Sırrı Bey yetkili olarak okurun karşısına çıkmaktadır. Kır Abbas ile ilgilenmeyen ve dinlemek istemeyen Tahriratçı Sırrı Bey, işin içinde kasaba kızlarının evde kaldığına dair dedikodular yapan ve karşısında bacak bacak üstüne atıp, berduşane konuşan Mal Müdürü Ömer Bey'in olduğunu öğrenince Kır Abbas'ı dinlemiştir Sırrı Bey, Kır Abbas'tan dilekçe yazmasını istemiştir. Tahriratçı Sırrı Bey'i Tozak köylüsünün derdinden çok, Mal Müdürü Ömer Bey'in üstü kapalı rüşvet alması ilgilenmiştir ve Ömer Bey'in açığını ortaya çıkarmaya çalışmıştır. Fakir Baykurt, Tahriratçı Sırrı Bey figürü ile bürokratların insanlık anlayışlarının oldukça zayıf yozlaşmış olduğunu ve devletin gücünün insanların asıl düşüncelerini bastırdığını vurgulamaktadır. Sırrı Bey'in iş yerinde söylediği ile akşam eşi Lütfiye Hanım'a söyledikleri ters düşmekte, düşünceleri ve söyledikleri çatışmaktadır. Aslında köylünün şuan ki durumunun kendisi ve üst mevkilerde çalışan devlet adamları olduğunu Lütfiye Hanım'a söylemesine rağmen bu durumu açığa vurmamakta sadece içinde barındırmaktadır.

"[Sırrı Bey]İşte mesele orda ya! Bu halk öyle gönlü yüksek, öyle asil ki, bak neler yapıyor! Bak bak, ta üç saat ötedeki köyden yürüyüp şoseye iniyor. Elinde kalbur, sepet. Tanımadığı, bilmediği insanlara üzüm dağıtıyor; parasız! Bu halk böyle asil bir halk Lütfiye Hanım'cım; ama ne yaparsın, sahibi yok!" (Baykurt,293) Bunun sebebi devletin gücünden korkması ya da içinde bulunduğu kaymakam vekili görevinden alınarak toplumdaki varlığını kaybetme korkusu olabilir.

IV. HALKIN HÜKÜMET ZİHNİYETİNE KARŞI EDİNDİĞİ TUTUMLAR

Fakir Baykurt'un "Kaplumbağalar " adlı yapıtında hükümetin zihniyetinin farkında olan ve bu zihniyeti değiştirmek için köylüyü örgütlemeye, bilinçlendirmeye, başkaldırmaya iten bazı önemli figürler yer almaktadır. Yapıt boyunca köylüyü bilinçlendirme, örgütlendirme görevleri bu figürlere verilmiştir. Köylünün cahil bıraktığının, zor şartlarda yaşamaya mahkûm ettiğinin farkında olan ve köylüyü bilinçlendirme görevini üstlenen figürlerden biri de Tozak köyünün eğitimcisi. Yapıtta en önemli aydınlatıcı öğretmendir. Öğretmen yazarın istediği doğrultuda bilinçsiz insanları bilinçlendirme görevini yerine getirmektedir. Tozak köyünün eğitimcisi Rıza, köy enstitüsünden çıkışlı öğretmenler kadar eğitim almamış, kısa bir kurstan geçirilerek köye gelen bir eğitimcidir. Kendi hocası Rauf Bey'in öğrendikleri ile köylü çocuklara ders vermektedir, bu yüzden derslerinde Milli Eğitim'in uyguladığı eğitim kılavuzundan çıkmamaya, kılavuzu cümlesi cümlesine uygulamaya çalışmıştır. Bu durumda Eğitimci Rıza'nın doğru bilgiye verdiği önemi aynı zamanda eğitim konusunda ne kadar titiz olduğunu göstermektedir.

"Bağ nasıl dikilir? Asma nasıl budanır? Floksera nedir? Kükürt neye yarar? Çocuk neden hasta olur? İçecek su nasıl olmalıdır? Zaman Arttıysa biraz okuma yazma, biraz toplay,

çıkay, biraz çarpay, bölmey... Ben kılavuza bakmadan yapamam! Neme gerek, bir yanlışlık yaparım! Bir harfi yanlış öğretirim. O yüzden çok bakarım kılavuza..."(Baykurt,39)

Eğitmen Rıza'nın eğitimle ilgili düşünceleri Hükümetin eğitim anlayışına ters düşmektedir çünkü hükümet köylünün eğitilmesini, bilinçlendirilmesini önemsememektedir. Kendi eğitimci Rauf hocanın yolundan ilerleyen Eğitimci Rıza'ya göre her köye bir öğretmen yollanmalı böylece Türk köylüsü'nün uyanması sağlanmalıdır. Bu yüzden de köylü çocuklara günlük yaşamlarında kullanabilecekleri, hayata geçirebilecekleri, bağ dikimi-asma budama-bitki hastalıkları, bilgiler vermekte hem köylülerin sosyal yaşantılarını kolaylaştırmaya, hem de eğitimle medenileştirmeye, aydınlatmaya çalışmaktadır.

"[Eğitmen Rıza] Irauf Hoca derdi ki, şimdi budama, aşılama işlerini bellediniz. Sizden sonra gelen arkadaşlar da sizin diktiğiniz asmalarda belleyecek bunları. Her köye bir eğitimci, öğretmen yollayabildik mi, Türk'ün düşmanları fesatlığından çatlayacak! Hem de sadece A'yi,B'yideğil,iş gücü, hak sormayı , hak almayı belletecek eğitimciler!Köylülerin düşüncesini açacak,uyandıracak.O zaman milletin yüzüne kan ,dizine can gelecek..."(Baykurt, 49)

"Kaplumbağalar" adlı yapıtın ana olayı olan taşlık, verimsiz toprakları üzüm bağına dönüştürme fikrini öne süren kişi bilinçli, sorgulayan eğitimci Rıza'dır. Eğitimci Rıza sayesinde köylü kendi üzümünü yetiştirmiş, köy hayatı canlanmış ve köyde birlik, beraberlik sağlanmıştır. Yapıt boyunca Rıza'nın destekleri ile köylüyü yüreklendirmiş, köylünün para vererek üzüm almasını önlemiş, onları bağ yeri oluşturmaya inanmıştır. Böylece hükümet zihniyetine karşı onları ayaklandırmaya çalışmıştır. Bireysel olarak gerçekleştirilmeye çalışılan eylemin sonuca ulaşamayacağı bilincinde olan Rıza bu ayaklanmada köylünün örgütlenmesine önem vermiştir. Yapıtta da Tozak köylüsü devlete karşı örgütlenmesi ile hükümet zihniyetinin kendilerine karşı yaşadığı sıkıntılardan kurtulmak için üzüm bağı oluşturulmuştur.

Köylüyü örgütlenmeye çalışan bir diğer figür de Tozak köyünün Muhtarı Battal'dır. Onlara üzüm bağının köylünün yaşamlarını değiştireceğini aynı zamanda kendi üzümünü yetiştirecekleri için hayatlarında önemli bir yer tutan üzüm için ekstra para vermelerine gerek olmadığını açıklamıştır. Köylünün güveneceği biri olması da köylünün daha fazla Muhtar Battal'ın sözünü dinlemesini sağlamaktadır.

"[Muhtar Battal] Siz bu Tozak kırımının üstünde daha ne kadar ellerin köyünden... efendime söyleyim, etek etek para vererek aldığınız üzümün şarabını... kaldırdığınız üç kile buğdayı satıcılara devrederek, efendime söyleyim... evet komşular... size soruyorum... bunlar ne zamana kadar sürüp gidecek?"(Baykurt,65)

Tozak köylüsünün dilinden anlayan çektiği sıkıntıları kendisi de yaşayan ve bu durumun hükümet zihniyetinden kaynaklandığının farkında olan bir diğer figür Tozak köyünün usta orakçısı ve bilge kişisi Kır Abbas'tır. Gerek adalet olgusunu sorgulaması ile gerekse Gezici Hamdi Bey ile diyaloglarından Kır Abbas'ın yapıtın başından beri hükümet zihniyetine karşı olduğu söylenebilir. Kır Abbas'ın temel yaşam mücadelesi köyü imar etmek üzerinedir. Köylüyü kalkındırmaya ve uyandırmaya çalışmaktadır. Kır Abbas'a göre köylü devlet için her şeyi yapmakta (çocuk yapıp nüfusu arttırmak) fakat hükümetin buna geri dönütü ise vergi arttırışı olmaktadır. Köylü çalışmakta, bu parayı devlet kendi çıkarları doğrultusunda kullanmaktadır. Hâlbuki Kurtuluş savaşını köylüler kazanmış, köylüler sadece

kendilerinin değil, tüm milletin ekmeği için çalışmıştır. Kır Abbas'a göre eğer köylerden kentlere göçler olursa köyler boşalır ve milletin kaynağı kurur, Köy söndürülürse millette sönme zorundadır.

“ Memleketin efendisi köylüdür deye neden dedi Gazi Kemal? Çünkü Kurtuluş Savaşı'nı köylülerle kazandı... Çünkü köylüler sade kendilerinin değil, tüm milletin ekmeği için çalışır. Bir var ki, harp darp, sonra da seçim saçım, ağalar beyler anasını sinkaf etmiş köylünün, belini doğrultamıyor o yüzden!”(Baykurt,239)

Hükümet zihniyetini temsil eden Emin Bey'in köyleri boşaltıp, kentlere göç etmelerini önermesi üzerine Kır Abbas, hükümet zihniyetine karşıdır. Odak figür bu zihniyetin neler doğurduğunun bilincinde olduğunu göstermiştir. Kır Abbas köy insanının dünyaya kentlerde çöpçü, bulaşıkçı ya da hizmetçi olmak için gelmediğini, kentlerde yaşayan insanların hiçbir şey yapmadan iki çizik ile bin, iki bin kazandığını vurgulamıştır. Hükümetin Tozak köylüsünün zorluklar ile yeşerttiği üzüm bağını Hazine'ye katmasından sonra Kır Abbas, yapıtın başında sergilediği hükümet zihniyetine karşı tutumunu daha da dile getirmeye başlamıştır. Tozak köylüsün hakkını aramak için Ankara'ya gittiğinde karşılaştığı tablo yüzünden Kır Abbas, bir kez daha ilgisizlikle karşılaşmış çünkü hükümeti temsil eden kimse onu dinlememiştir. Hükümetin adaletine güvenmiştir fakat hiçbir sonuç alamamış aksine hükümetin anlayışına olan karşıtlığını daha da arttırmıştır. Bunun üzerine Kır Abbas, Hükümete karşı kırılganlığını “ *Bizi alta alıyorlar! Bağ dikiyorsun elinden alıyorlar! Ulan düzüler, tırnak kadar bir emeğiniz var mı içinde? Burdan inip Gezici Hamdi Bey'i önüne düşürdüm de, Ziraat'ınızdan çubuk istedim. Bir kör çubuk verdiniz mi? Gelip ayağınızı basacak kadar yer kazdınız mı? Bit tek asma budadınız mı? Ne hakkınız var da bizim bağa el takıyorsunuz? Allah'ın purluğuydu! Purluk ki köyümüzün sınırlar içinde. Camgöz Malmüdürü, Kelkafa Tahriratçı, söyleyin sizin neyinizin içinde? Daha öncekileri bırak, Yemen, Balkan şöyle dursun, Kurtuluş Savaşı'nda biz piyade neferiydik, önden gidiyorduk, ülkeyi kurtardık; şimdi göt içi kadar toprağı çok görüyorsunuz bize; yuh size!”(Baykurt,302)* sözleri ile dile getirmiştir. Hükümetin köylüye yaklaşımı yüzünden Tozak köylüsünün masalı bitmiştir. Hükümetin köylüye tokadı her şeyi kader olarak kabul eden köylüyü değiştirmiş, durumları kabullenmeyen bir topluluk yaratmıştır. Kır Abbas'ın savaşı ve kurtarıcılığı hükümetin tokadından sonra daha da ortaya çıkmıştır. Köylüler hükümetin üzüm bağını kurtarmak için hiçbir şey yapmayacağını anlamıştır ve bu yüzden yapıtın sonunda köylü hükümet temsilcisi köye gelmeden bağ bozumu yapıp üzümleri toplamıştır. Hükümetin tokadı yüzünden Tozak köylüsünün neşesinden eser kalmamıştır. Kır Abbas hükümete, adaletsizliğe karşı en sonunda inekleri, öküzleri, eşekleri bağa sürmüştür ve bağ yok olmuştur. Bağ yıkma planları aslında köylünün hükümetten aldığı intikam denebilir. Yapıtta hükümetin halka olan tutumunun sonucu insanların kanunları yok sayan, davranışlarda bulunmasına kısacası insanların başkaldırmasına, isyan etmesine sebep olmuştur. “*Alırım bebeleri İriza'nın elinden, hepsini dizimin dibine toplarım, türkü belletir gibi, kafalarının en ıssız yerine yazarım çektiklerimizi! Biz çektik, siz çekmeyin hey kızlar, oğlanlar derim.*”(Baykurt,361) Yapıtın en sonunda Kır Abbas bir kez daha hükümete olan kırılganlığını belirtmiş ve hükümet zihniyetinden hayıflanmıştır bunu da gelecek nesile anlatıp onların gözlerini açmak istediğini vurgulamıştır.

V. SONUÇ

Fakir Baykurt'un "Kaplumbağalar" adlı yapıtı; Türkiye'deki köylerin 1945-1960 yılları arasındaki toplumsal düzenine ayna tutması açısından edebiyatta önemli bir yere sahiptir. Yapıtta uzam Ankara'nın bir köyü olan Tozak köyü olarak belirtilmiştir. Yapıtta kırsal yaşam şeklinin getirdiği kurallar çerçevesinde bir düzen oluşturulmuştur.

Bu uzun tez çalışmasının ilk bölümünde Tozak köylüsünün toplumsal düzeninden bahsedilmiştir. Tozak köylüsünün toplumsal düzenine bakıldığında gelenek, örf ve adetlere sıkı sıkıya bağlı olduğu görülmektedir. Köylünün yoksulluk olgusu ile baş etmesi, gelenek, örf ve adetleri yerine getirmekte zorluklar çekmelerine neden olmuştur. Yoksulluk insanların yaşamlarını, isteklerini sınırlandırmıştır. Toplumsal düzende yer alan bir diğer önemli incelenen başlık eğitimidir. Köylü eğitimsiz bırakılmıştır, bundan dolayı da Tozak köylüsü cahil kalmıştır. Yapıtta köylünün cahilliğinin göstergesi batıl inançlardır. Bu batıl inançlar köylünün gündelik hayatlarında büyük bir yer kaplamıştır.

Bu çalışmanın devamında Tozak köyünün toplumsal düzenin dışında bir hayal uğruna örgütlenen ve yapıtın en sonunda da hükümetin gücüne yenilen köylünün hükümete karşı tutumları, köylüyü unutulmuşluğa iten hükümetin köylüye karşı izlediği politikalar irdelenmiştir. Tozak köyünün toplumsal düzenin oluşmasında büyük etken hükümet ve edindiği politikalarlardır. Hükümetin izlediği politikalar yüzünden "yöneten-yönetilen iletişimsizliği" sorunsalı ortaya çıkmıştır. Hükümetin köylüye karşı olumsuz yaklaşımları, ilgisizliği yapıtta kadastro memurları, tahriratçı, mal müdürü tarafından gösterilmiştir. Hükümet için çalışan fakat köylünün yanında yer alan tek figür ise Gezici Hamdi Bey'dir. Gezici Hamdi Bey dışında kalan diğer hükümet temsilcileri köylünün cahilliğinden yararlanmaya çalışmış, köylünün yardım isteğini görmezden gelmiş, köylü adalete sığındığında ise formaliteden dilekçe yazdırmış fakat köylüyü dinlenmemiştir. Kısacası Hükümet zihniyeti köylüyü toplumsal bozukluklar ile yalnız bırakmış, şehir yaşamı-köydeki yaşam uçurumunun ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Yapıtın başından beri hükümet zihniyetine karşı olan figürler vardır; Usta orakçı Kır Abbas, Eğitimci Rıza, Muhtar Battal. Bu figürler hükümet zihniyetine karşı üzüm bağı oluşturmuştur. Hükümetin tokadını yedikten sonra ise bütün Tozak köylüsü örgütlenmiş ve hükümetin olumsuz yaklaşımına zihniyetine karşı başkaldırmıştır. Büyük emekleri ile yeşerttikleri üzüm bağını yok etmişlerdir ve böylece hükümetten intikam almışlardır. Fakir Baykurt, yapıtta yer alan olaylar, zıtlıklar aracılığıyla okura gerçekleri sunmuş, yapıtta yer alan "yönetilen-yöneten" sorunsalını ele alarak o dönem Türkiye'sindeki Anadolu gerçeğini gün yüzüne çıkartmıştır.

KAYNAKÇA

Baykurt, Fakir. Kaplumbağalar. 20. Baskı, İstanbul. Literatür Yayınları, Mart 2011.

<http://onlardacocuktu.wordpress.com/2012/09/>

<http://blog.milliyet.com.tr/kaplumbagalar/Blog/?BlogNo=188576>